

Autor: Srdja Trifković

Desítky tisíc Arménů se ve středu ráno sešly v hlavním městě země Jerevanu, aby zablokovaly silnice i vládní budovy na protest proti neochotě vládní strany předat moc v zemi vůdci opozice Nikolovi Pašinjanovi. Demonstranti se nechali slyšet, že v ulicích zůstanou tak dlouho, dokud vládní Republikánská strana neodstoupí a Pašinjan se neujme premiérského úřadu. Podle všeho to fungovalo: ve středu večer Pašinjan oznámil, že ho podporují všechny strany a vyzval k ukončení protestů. „Celá věc je prakticky vyřešená,“ oznámil nadšenému davu v Jerevanu. „Všechny parlamentní frakce přislíbily podporu mé kandidatuře.“

Změna režimu v Arménii proběhla jako z učebnice barevných revolucí, už dříve úspěšně vyzkoušené v Bělehradě (2000), Tbilisi (2003) a především v Kyjevě (2004 a znovu 2014). Tento případ se však v jednom důležitém ohledu liší. Na rozdíl od Srbska, Gruzie nebo Ukrajiny je Arménie formálním spojencem Ruské federace, členem Moskvou vedené Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti (CSTO) a Eurasijského hospodářského svazu – tedy dvou opor údajné geopolitické strategie prezidenta Vladimira Putina. V zemi se nachází také velká ruská vojenská základna Gyumri. Smlouva o jejím pronájmu platí do roku 2044 a současný ministr obrany Vigen Sargasyan ji loni označil za „nepostradatelnou součást národně bezpečnostního systému naší země.“

Arménie chtě nechtě působí jako *déjà vu*: „Přestavte si lidi ze všech vrstev společnosti – studenty, učitele, dělníky, umělce, novináře, klér, vojáky – jak se smějí a objímají se,“ rozplýval se přátelsky nakloněný pozorovatel. „Záplava vlajek... zaplnila náměstí a taxikáři

houkají klaksony a otevírají lahve šampaňského. Atmosféra je tak elektrizující a vzrušená! Obyčejní lidé se postavili za požadavek na transparentnost a zodpovědnost vlády. Zmobilizovali se k boji za svou věc odspoda a nakonec navzdory vší pravděpodobnosti i ohromné přesile zvítězili.“

Podle očekávání jsou všichni ti „obyčejní lidé“, kteří dávají rozhovory velkým západním televizím, mladí, prezentovatelní a hovoří plyně anglicky. Zprvu volali po rezignaci nedávno jmenovaného ministerského předsedy Serže Sarkisjana, který byl deset let prezidentem země, než vyjednal – v rozporu s dřívějšími sliby – svůj přesun do nového úřadu, kde by si podržel někdejší moc. Zkraje protestů Sarkisjan podle všeho čekal na pomoc a radu z Moskvy, **když se mu jich ale nedostalo**, vyhlásil 23. dubna podivně formulovaným prohlášením svou rezignaci: „Pouliční hnutí se postavilo proti mému úřadování. Plním vaše požadavky.“ Jeho kapitulace však protestujícím nestačila, a tak obratem vystupňovali své nároky na přímou změnu režimu, tj. okamžité předání moci Pašinjanovi.

Tento požadavek se příliš neshodoval s ujišťováním nespokojenců, jak si cení „demokracie“. Pašinjan, označovaný za „špínu se brodícího novináře, který se dal na politiku“, kdovíjak všelidový mandát nemá: jeho koalice **Cesta ven** získala v loňských parlamentních volbách jen necelých 8% hlasů a má tak ve 105 členném parlamentu devět zástupců. „Cesta ven“ je klasická „prozápadni, proevropská“ strana, která si říká liberální; těsně spjatá s hustou sítí ze zahraničí financovaných nevládních organizací. Vystupuje proti arménskému členství v Eurasijském hospodářském svazu i Organizaci Smlouvy o kolektivní bezpečnosti a ostře kritizovala stávající vládu za její podle liberálů přílišnou přichylnost k Moskvě.

Celý scénář je nám důvěrně povědomý, včetně neochoty (či neschopnosti) Kremlu předvídat události a působit na ně. „Obecně řečeno **postupovalo Rusko neuvěřitelně opatrně**,“ poznamenal jeden prozápadní arménský analytik. Přesnější by však asi bylo říct, že Rusko zůstalo neviditelné. Na netečnosti Moskvy ovšem nebyli vůbec nic „neuvěřitelného“ – stejně neschopná či neochotná uplatnit svůj vliv byla i v ostatních případech barevných revolucí, především na Ukrajině roku 2014. Když se v Kyjevě po únorovém puči chopil moci otevřeně rusofobní režim, omezil se Putin **pouze na varování** před „tragickými následky vlny tak zvaných barevných revolucí“.

Jak je dnes jasné, bylo jeho varování jen prázdná rétorika. O čtyři roky později sledujeme totožný scénář a Putin nepodnikl nic, aby v Arménii zabránil repríze – přestože jejím cíle bylo svržení legitimní vlády země (jedné z hrstky), která vstoupila do vojenského i hospodářského spolenectví s Ruskou federací.

Putinova klaka v ruských médiích i jinde přispěchala s tvrzením, že změna v Jerevanu geopoliticky mnoho neznamena, prý proto, že její příčiny byly „čistě vnitřní a jakákoliv budoucí vláda se beztak bude muset spoléhat na ruskou ochranu před Tureckem a/nebo Ázerbájdžánem. Se stejnou povýšenou bohorovností se provládní média nepozastavila ani nad rozhodnutím Kazachstánu **ustoupit od azbuky ve prospěch latinky** coby **oficiálního písma**. Vytrvale přehlížejí také známky **odcizování se Běloruska**, kde se prezident Lukašenko potichu pokouší učinit přijatelným pro Západ... stejně jako to konci Miloševicových dní u moci

udělal černohorský Milo Đukanović.

(Když už je řeč o Černé hoře, Rusové zkraje století do této miniaturní exjugoslávské republiky mohutně investovali a aktivně podporovali její odtržení od Srbska v roce 2006, za což se jim dostalo odměny v podobě přijetí protiruských sankcí Đukanovićovým režimem v roce 2014 v Podgorici a vstupu země do NATO v roce 2017.)

Pokud odejdou i dva zbývající neruší členové EAEC, k čemuž se schyluje, nezbyde doslova nic. Moskva projevuje neobyčejnou míru lhostejnosti v oblastech, které historicky pokládá za svou sféru vlivu, varuje specialista na mezinárodní politiku James Jatras, přestože Západ – a zejména USA – toto dělení výslovně odmítá:

„Přehlížení Ukrajiny Ruskem po roce 1991 se dnes projevuje i v Bělorusku, Arménii a Kazachstánu. Až se ‚obráťí‘ i tyto země, co Rusko kromě vlastního území zbyde? Ani samotné Rusko pak neunikne pozornosti plánovačů změn režimů. **Jak jsem nedávno zdůraznil**, Rusko skutečně je nepřitelem Ameriky číslo jedna (jak se nechal slyšet i Mitt Romney), *pokud* tedy ‚Amerika‘ znamená vládnoucí establishment, v jehož řadách panuje na rusofobii dokonalá shoda.“

Jistě není náhoda, že arménská operace se odehrála bezprostředně po demonstraci ruské slabosti v Sýrii po „*false flag*“ akci v Dúmě (8. dubna) a následném bombardování syrských vládních cílů letectvem USA, Velké Británie a Francie (14. dubna). Putin se během krize zachoval nerozhodně a slabošsky, jak jsem prohlásil na **těchto stránkách** o dva dny později, když i přes varování vysokých vládních činitelů o připravovaném falešném zločinu proti lidskosti nepodnikl nic a ponechal skromné protiletecké složky Bašára Asada na holičkách.

Šestnáctého dubna Putin tento dojem slabosti jen podtrhnul, když prohlásil, že *další* podobný útok na jeho nominálního ruského spojence by „způsobil chaos“. To podle očekávání podnítilo rusofobní „celospektrální“ hegemonisty ve Washingtonu (i jejich nohsledy v Londýně) k volání po rozhodující eskalaci, jelikož „Putin mrknul“ a „**Rusko se odhalilo jako papírový tygr**“. Jedním z předvídatelných důsledků je i výzva náměstka amerického ministra zahraničních věcí pro eurasijské záležitosti Wesse Mitchella **během jeho cesty do Kyjeva a Tbilisi**, aby Rusko „**stáhlo své síly z Gruzie**“ (čímž měl na mysli Abcházii a Jižní Osetii, zcela nehorázný požadavek). Vyjádřil též podporu ukrajinskému i gruzínskému členství v NATO.

Rusové možná budou muset na tuto sérii stupňujících se provokací reagovat. Cenou za stávající politiku usmiřování ovšem bude značně umenšený manévrovací prostor a tím pádem i řádově vyšší riziko smrtící eskalace. Podle špičkového britského analytika srbského původu je příčinou celého problému to, že Rusko jednoduše nechápe užití „měkké“ síly, jeho hospodářství má podobný objem jako to španělské, jeho jaderný arzenál mu je v lokálních mocenských hrách k ničemu a Putin se příliš bojí konfrontace se Západem – s výjimkou případů, které už skutečně hrozí přerůst přes hlavu (Gruzie 2008, Krym 2014): „Rusko se nechová jako supervelmoc, protože jí není.“

Další známkou dezorientace a slabosti Kremlu jsou i zprávy, že někdejší ministr financí Alexej Kudrin bude povolán zpět, aby „napravil vztahy se Západem“, a tak pomohl oživení ruské ekonomiky. Kudrin opakovaně prohlásil, že pokud Rusko nezdemokratizuje svůj politický systém a neodstoupí od politiky konfrontace s Evropou a USA, nebude schopné ekonomicky růst. Pátá kolona v zemi zářila nadšením: „Jestliže se Kudrin vrátí do vlády, bude to známkou shody na jisté změně politiky, včetně té zahraniční, protože bez změny zahraniční politiky zůstávají reformy v Rusku jednoduše nemožné,“ prohlásil Yevgeny Gontmakher... který spolupracuje s organizací z prostředí občanské společnosti zřízené Kudrinem. „Vyslalo by to jasné poselství, protože Kudrin je z nejvyšších kruhů jediný, s kým jsou ochotní na Západě mluvit a komu do jisté míry důvěřují.“

Udělat z Kudrina – odpůrce „de-dolarizace“ a zastánce washingtonského konsenzu – šéfa ruské zahraniční politiky by pro srovnání bylo asi podobně rozumné jako jmenovat Billa Clintona ředitelem dívčí školy. Znamenalo by to *faktický* kolaps Putina coby vůdce. Zanedlouho už ostatně budeme moudřejší. Tak či onak, pokud měl snad někdo pochybnosti ohledně přístupu Boltona a Pompea k Rusku, ví teď už s jistotou, že Putina hodlají tvrdě „brát u huby“, bez ohledu na to, co (ne)dělá, s bezstarostnou připraveností riskovat případnou odvetu.

A konečně musíme zmínit také Izrael, který se během posledních čtyř týdnů choval, skoro jako by chtěl Putina záměrně ponížít. „Rusko viní Izrael z útoku na syrskou základnu“, psala západní média 9. dubna. Rusko mělo pravdu – izraelské stíhačky napadly syrskou základnu T-4 poblíž Homsu, zabily 14 lidí, z toho sedm Íránců a kompletně ji zničily. K leteckým útokům na základnu v Tiyasu se sice Izrael oficiálně nepřihlásil, jeho vojenské zdroje to však potvrdily. Jeruzalémská vláda tak cíleně a chladnokrevně ukončila svou „deeskalační“ dohodu s Ruskem, vyjednanou Putinem s premiérem Benjaminem Netanjahuem v září 2015. Ta umožnila Izraeli beztrestně útočit na dodávky íránských zbraní Hizballáhu a pokračovat v odstrašujících akcích na své severní hranici.

Putin zareagoval mírně a skoro doslova u Netanjahua 12. dubna žadonil, aby ustoupil od dalších zásahů v Sýrii. Izraelská odpověď však už jen stěží mohla být agresivnější a drsnější. Ministr obrany Avigdor Lieberman 25. dubna oznámil, že Izrael je připraven zničit každý systém protiletecké obrany S-300 v Sýrii, který by ohrožoval izraelská letadla. To v podstatě znamená izraelskou deklaraci připravenosti zničit *Rusy obsluhované systémy*, pokud nedostanou volné pole působnosti, jelikož Moskva se přidržela původního rozhodnutí – učiněného na žádost Izraele! – nepředávat S-300 Asadovým vojskům. Zřejmě v demonstraci síly podniklo izraelské letectvo 29. dubna masivní nálet na další syrskou vojenskou základnu nedaleko města Hamá, který údajně zničil 200 íránských raket a zabil přes dvacet příslušníků vojenského personálu. Rusko ani tentokrát neudělalo nic (slovní ohrazování se a varování už dávno nestojí ani za zmínku). Washingtonský insider mi prozradil, že tamější jestřábové jsou nadšení:

„Při pohledu z odstupu se Izrael chová jako velmoc a Rusko ne. Izrael podpořený Amerikou si útoky v Sýrii a výhrůžkami Rusku i Íránu potvrdil, že může jednat

zcela podle své vůle. Moskva se pak drží zpátky na základě jakési iluze o ‚partnerství‘ se západními mocnostmi. To ale vede jen k dalším provokacím, považovaných na základě dosavadních zkušeností za beztestné.

Zastánci intervence vycítili vhodný okamžik k tomu využít Putinovy slabosti k úplnému vyhnání Rusů ze Sýrie, znovuotevření ukrajinské fronty, dovršení změny režimu v Arménii a podkopání zbývajících Rusy vedených bezpečnostních a hospodářských paktů. Troufnu si předpovědět, že se pokusí sabotovat i mistrovství světa ve fotbale, které se má v Rusku konat od 14. června do 15. července tak, že vybídnu jednu ze svých loutek buď k další „false flag“ operaci (již samozřejmě svedou přímo na Moskvu) nebo teroristickému útoku na jedno z míst konání mistrovství.

Už od vypuknutí druhé ukrajinské krize v zimě 2013-2014 bylo mnoha pozorovatelům dění v Rusku jasné, že Putin zdaleka není tím geniálním stratémem, který plánuje své kroky o mnoho tahů v předstihu před svými protivníky. Jak jsem poznamenal **během své návštěvy v Moskvě minulý měsíc**, ani po 18 letech u moci šokujícím způsobem nedokázal vyřešit strukturální problémy ruské ekonomiky, dodnes řízené zkorumpovanými oligarchy a pátou kolonou globalismu. Přinejlepším by ho tak ještě bylo možné označit za manažera, který umně vyvažuje protichůdné zájmy moskevské mocenské struktury, nikoliv však státníka. Jeho věrohodnost se poslední tři týdny otrásá v základech a není jasné, zda si ji dokáže získat zpět - opožděným napodobením Churchilla namísto Chamberlaina - a tak aspoň trochu zmínit riziko jaderného kataklyzmatu.

Úvaha Srdjy Trifkoviče *Putin's Collapsing Credibility* vyšla na stránkách časopisu *Chronicles Magazine* 2. května 2018.